

Dels actes del Saló de Cent

No voldria amagar que començar aquest acte commemoratiu del Cinquantè Aniversari de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA em produeix un cert torbament, que no vull tampoc dissimular.

Crec que és important venir ací, al Saló de Cent, a recordar els primers cinquanta anys de la nostra vida. Voldria creure que tots coincidirem a considerar aquest acte, també, com un homenatge a tots aquells que feren possible la creació de la nostra SOCIETAT i reeixiren a infondre-li el sentit que li ha permès mantenir-se i expandir-se en una esponentosa activitat. ¿Cal recordar, una vegada més, que la vida de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA, com la de tantes altres persones i entitats del nostre país, no va ésser gens fàcil, durant aquest mig segle transcorregut? Tots els tenim ben presents aquests anys revolts i incerts. Però si que potser val la pena que ara recordem uns noms representatius d'aquells anys de la nostra vida.

La SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA va néixer el mes de maig de l'any 1935 per iniciativa del Dr. Fontserè, al qual acompanyaren, en aquells moments fundadors, Puig i Cadafalch, Pau Vila, Josep Iglésies, Pere Blasi, Lluís Solé i Sabarís, Ramon Bataller, Faura i Sans, Miquel Santaló, Joan Corominas, Gonçal de Reparç, Carreras i Candi, Cardús... i alguns altres benemèrits ciutadans interessats per l'estudi dels problemes de la terra.

Pau Vila fou el nostre primer president. Eduard Fontserè, el primer delegat de l'Institut d'Estudis Catalans prop de la nou nata SOCIETAT. Aquests foren els homes que li ensenyaren a caminar. Però, també foren els homes que li donaren la força cívica necessària per resistir les atziagues anyades que vingueren.

La guerra i la dura postguerra i la repressió veieren la presó i l'exili i l'emudiment forçós d'aquells fundadors i dels que tost s'havien aplegat amb ells.

1939 fou l'inici d'aquell llarg període on la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA es mantingué en una vida de catacumbes i de sobresalts, però en la qual sabé mantenir-se fidel a les arrels pel vigor d'alguns dels que restaren al país i per l'escalf que anaren trobant en organitzacions esparses i en anònims ciutadans disposats a sostenir el país fora de les cendres. Aquell fou el període durant el qual Fontserè i Iglésies apuntalaren una obra d'arrels tan febles i tan joves.

Des de 1948, en uns moments plens de dificultats i de reforçament de la dic-

tadura, la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA reomplí una marxa que ja no s'interrompé mai més. Fou l'etapa de les presidències de Ramon Bataller, geòleg i paleontòleg, cartògraf i enamorat de la geografia, mort el 1962, i de Josep de Calassanç Serra i Ràfols, arqueòleg i prehistoriador, excavador infatigable, mort el 1971. Fou una etapa de permanència difícil, però, que, sens dubte, fructificà.

A mesura que passaven els anys, la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA no es trobà ja tan sola i anava trobant companyia. L'any 1970, Josep Iglésies assumí la presidència i Pau Vila, revingut de Veneçuela, en fou el Delegat de l'Institut. De la mà d'aquests dos homes començava una etapa que podria definir-se com la del triomf de la voluntat de continuïtat. En ella, una plèiade d'estudiosos s'hi acostaven, alguns de nou, procedents, ja, de la Universitat i d'altres, procedents dels Centres d'Estudis Comarcals, de les Associacions de Veïns, de les Agrupacions excursionistes... Les reunions cada vegada eren més nombroses, els debats cada vegada més vius, els intents de publicar, cada vegada més sovintejats.

L'any 1972 presencià l'inici indeturable de la represa, amb Lluís Solé i Sabarís a la presidència i amb Iglésies com delegat de l'Institut d'Estudis Catalans. Es veié l'afermament de la presència de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA en mants esdeveniments socials, una més acurada reflexió científica, unes relacions cada vegada més intenses amb els corrents més diversos del pensament geogràfic, durant aquells anys que es volien sentir esperançats.

L'etapa més recent, des que l'any 1982 Salvador Llobet assumí la presidència, vol ésser la confirmació del camí vers la normalitat amb una obertura gran als problemes generals del món i, en particular, vers els problemes vius de la geografia d'ara.

He volgut citar uns noms que són representatius. No són els únics que s'haurien de citar, però no som ací, ara, per a una exposició massa llarga. D'altres homes i dones del nostre país han contribuït a fer de la geografia una activitat intel·lectual seriosa, reflexiva i arrelada i, per tant, a enrobustir la nostra SOCIETAT. Els noms de moltes d'aquestes dones i de molts d'aquests homes ens són desconeguts. Però crec que és just que, avui, ací, al Saló Gran de Barcelona, ens recordem de la seva existència.

Voldria acabar dient que el fet que avui sigui precisament el doctor Estapé qui ens parlarà no és ni un atzar ni una casualitat. En primer lloc, si la Junta de Govern de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA pensà en el doctor Fabià Estapé fou perquè va creure que era la persona escaient per parlar-nos, des del Saló de Cent, dels fonaments de la nostra Barcelona que, tant com a ciutadans com a geògrafs, sentim a la vora. Però, en segon lloc, la presència d'Estapé ací vol ésser com un símbol del que és i del que no és la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA, tal com ja ens ensenyaren els fundadors.

No és una agrupació reclosa de desvagats parlaires arrecerada a l'ombra minúscula de qualsevol campanar. És, en canvi, un aplec obert i ample d'estudiosos: obert a tots els corrents i a totes les disciplines; ample perquè hi caben tots aquells, homes i dones, que, amb la seva actuació i la seva dedicació volen contribuir a fer més fonda i duradora la consciència del nostre país.

Lluís Casassas i Simó
Saló de Cent, 10 maig 1985